

บทที่ 6

บทสรุป

การศึกษาบทบาทของรัฐบาลไทยในการตรากฎหมาย โดยศึกษาบทบาทคณะราษฎรต่อกระบวนการนิติบัญญัติไทยในระหว่าง พ.ศ. 2475-2489 นั้น พบว่า นับตั้งแต่คณะราษฎรได้ทำการยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา คณะราษฎรได้ล้มระบียบทางการเมืองและสังคมแบบเก่าและพยายามสร้างระเบียบทางการเมือง และสังคมแบบใหม่บนพื้นฐานของแนวความคิดแบบประชาธิปไตย แต่จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า อำนาจที่แท้จริงในการบริหารประเทศยังมีได้ตกแก่ประชาชนตามที่คณะราษฎรได้แถลงไว้ ซึ่งสิ่ง เกิดได้จากการที่คณะราษฎรมิได้ให้ความสนใจที่จะให้มีการพัฒนาทางการเมืองไปในแนวทางประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการปกครองและการตัดสินใจในปัญหาสำคัญของประเทศ แต่คณะราษฎรซึ่ง เป็นผู้ก่อการปฏิวัติกลับกุมอำนาจดังกล่าวไว้ในมือของตนโดยการสร้างกลไกทางการเมืองมาควบคุมรัฐสภา เพื่อรักษาอำนาจของกลุ่มตนเองไว้ ดังเช่น การแต่งตั้งพรรคพวกของคณะราษฎรเข้ามาเป็นสมาชิกประเภทที่ 2 พร้อมทั้งมีการยึดอายุของสมาชิกประเภทนี้ออกไปอีก 10 ปีและการไม่ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองทั้งที่พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงการปกครองจึง เป็นเพียงการเปลี่ยนตัวผู้ปกครองประเทศจากพระมหากษัตริย์มาเป็นข้าราชการระดับสูง ซึ่งเป็นตัวแทนของคณะราษฎรเท่านั้น และภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวสละราชสมบัติแล้ว ข้าราชการกลุ่มนี้ก็เป็กลุ่มอำนาจเพียงกลุ่มเดียวที่มีอำนาจอย่างแท้จริง ในขณะที่กลุ่มอำนาจอื่น ๆ ถูกกีดกันมิให้มิบบทบาททางการเมือง และแม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2475-2489 จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำหลายต่อหลายคนก็ตาม ผู้สืบทอดอำนาจก็ยังคงวนเวียนอยู่ในหม้อของคณะราษฎรตลอดมา และการก้าวเข้ามาครองอำนาจดังกล่าว ทำให้คณะราษฎรสามารถครอบงำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการนิติบัญญัติของรัฐบาลไทยในระหว่าง พ.ศ. 2475-2489 ดังนี้ คือ

1. สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

สภาพทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดบทบาทของรัฐสภา ในกระบวนการนิติบัญญัติคือ นับตั้งแต่คณะราษฎรยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง สำเร็จแล้ว ก็ได้ดำเนินการในหลายรูปแบบ เพื่อรักษาเสถียรภาพของอำนาจทางการเมืองเอาไว้ โดยการผูกขาดอำนาจทางการเมืองโดยอาศัยรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ซึ่งร่างโดยสมาชิกคณะราษฎร ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 1 จำนวน 70 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยสมาชิกคณะราษฎรเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 และมีอำนาจเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 ที่มาจากการเลือกตั้งและมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งอย่างน้อย 10 ปี แต่ต่อมามีคณะราษฎรก็ยังใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการผูกขาดอำนาจอีกโดยการขยายบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 มาตรา 65 ขยายระยะเวลาที่สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภทออกไปจาก 10 ปี เป็น 20 ปี การดำเนินการดังกล่าวของคณะราษฎรในรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ จึงสะท้อนให้เห็นถึงการแทรกตัวของอำนาจของคณะราษฎรในระบบราชการเข้าสู่ระบบการเมืองแบบใหม่ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 ถือเป็นองค์กรทางการเมืองที่รองรับการถ่ายเทอำนาจของระบบราชการ

นอกจากนี้ รัฐบาลที่ประกอบด้วยสมาชิกของคณะราษฎรยังได้ตรากฎหมายมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมระบบราชการ การป้องกันมิให้มีการแย่งชิงอำนาจไปจากกลุ่มของตนหรือมีการหวนกลับไปสู่การปกครองในระบบเดิมอีก การกำจัดศัตรูทางการเมืองหรือผู้ที่มิมีนโยบายทางการเมืองที่แตกต่างจากตนด้วย รวมทั้งการใช้กฎหมายเพื่อกำหนดทิศทางการเมืองเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่คณะราษฎรกำหนดไว้ กฎหมายส่วนใหญ่ที่ตราขึ้นโดยรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ จึงมีลักษณะเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์ของคณะราษฎรมากกว่าเพื่อสนองความต้องการของประชาชน และบางครั้งเนื้อหาของกฎหมายบางฉบับก็มิได้สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบบประชาธิปไตย และยังขัดต่อความรู้สึกของประชาชนอีกด้วย เช่นพระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2476 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2476 เป็นต้น

สภาพทางเศรษฐกิจในระหว่าง พ.ศ. 2475-2489 มีผลกระทบต่อลักษณะเนื้อหาของกฎหมายและกระบวนการนิติบัญญัติของรัฐสภาเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่ประเทศไทยต้องประสบกับสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในการครองชีพและการทำมาหากิน โดยสาเหตุสำคัญมาจากการที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะของสงครามอย่างต่อเนื่อง และภายหลังสงครามสิ้นสุดลงบ้านเมืองก็ตกอยู่ในสภาพที่ถูกทำลายจนได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก สภาพการณ์ดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยผลักดันให้รัฐสภาต้องตรากฎหมายมาเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและฟื้นฟูประเทศภายหลังสงคราม ส่งเสริมนโยบายทางเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และสนับสนุนให้ประชาชนรู้จักการพึ่งตนเอง รวมทั้งการตรากฎหมายเกี่ยวกับภาษีต่าง ๆ

ในส่วนของ การฟื้นฟูบูรณะประเทศภายหลังสงคราม สะท้อนให้เห็นจากการที่ได้มีการตรากฎหมายเป็นจำนวนมากเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศโดยการตรากฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อการสร้างทางหลวง การชลประทาน การสร้างทางรถไฟและกิจการรถไฟ การทำถนน การสร้างท่าเรือกรุงเทพ รวมทั้งการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อจัดตั้งส่วนราชการใหม่ ตลอดจนการตรากฎหมาย เพื่อการจัดตั้งกิจการพื้นฐานเพื่อรองรับความเจริญของประเทศในด้านต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรเลข และไปรษณีย์ เป็นต้น

สภาพทางสังคมในระหว่าง พ.ศ. 2475-2489 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากโดยสาเหตุที่สำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งการที่รัฐบาลในขณะนั้นต้องการที่จะสร้างสิทธิหรืออุดมการณ์ชาตินิยม เพื่อสร้างความรู้สึกรักชาติและภูมิใจในการเป็นไทย โดยเห็นว่าสังคมไทยต้องมีความวัฒนา หรือเจริญมากขึ้นกว่าเดิม สาระที่เน้นเพื่อให้เกิดความรักชาติ คือ การสร้างหรือฟื้นฟูวัฒนธรรมอันเป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเจริญของประเทศ ส่วนวิธีการก็คือ การบังคับและโน้มน้าวจิตใจ โดยใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญซึ่งหากบุคคลใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็จะได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้สังคมไทยเริ่มมีความเจริญมากขึ้น มีการนำเอาเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจากมีนักเรียนไทยไปศึกษาต่อต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งมีการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศกันอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้สังคมไทยมีความซับซ้อนมากกว่าแต่ก่อน ความเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้รัฐสภาต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ มารองรับเป็นจำนวนมากเพื่อให้กระบวนการทางสังคมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง สภาพทางสังคมจึงมีอิทธิพลต่อกระบวนการนิติบัญญัติของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากปัจจัยเกี่ยวกับสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมต่อกระบวนการนิติบัญญัติจะเห็นได้ว่า สภาพทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สภาพทางการเมือง และสังคม ดังจะเห็นได้จากการศึกษาซึ่งกล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ว่ารัฐสภาได้ตรากฎหมายเกี่ยวกับการคลังและภาษีอากรออกมามากที่สุด รองลงมาคือกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาทาง เศรษฐกิจตกต่ำและอยู่ในระหว่างการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยอย่างรุนแรง รัฐสภาจึงจำเป็นต้องเร่งแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และฟื้นฟูประเทศโดยรีบด่วน กฎหมายที่สำคัญในช่วงนี้จึงเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดหารายได้โดยการเก็บภาษีและการกู้ยืมเงินของรัฐบาล รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อการจัดสร้างปัจจัยพื้นฐานของประเทศ ส่วนสภาพทางการเมืองและสังคมมีอิทธิพลรองลงมาโดยมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการทหาร ความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย และกฎหมายเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการบริหารราชการแผ่นดิน จำนวนมากในลำดับรองลงมา โดยเนื้อหาของกฎหมายส่วนหนึ่งเพื่อตอบสนองนโยบายของคณะราษฎร และอีกส่วนหนึ่งเกี่ยวกับสถาบันข้าราชการ แต่อย่างไรก็ตามหากวิเคราะห์กันอย่างละเอียดแล้วจะพบว่าวัตถุประสงค์ และเนื้อหาของกฎหมายแต่ละฉบับมิได้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งในความเป็นจริงมีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อกฎหมาย โดยปัจจัยหนึ่งอาจมีอิทธิพลมาก ในขณะที่ปัจจัยอื่นอาจมีอิทธิพลในลำดับรองลงมา

2. โครงสร้างและองค์ประกอบของรัฐสภา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภาไทยในระหว่าง พ.ศ. 2475-2489 ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างของรัฐสภาในช่วงดังกล่าวได้ถูกกำหนดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2475 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 ซึ่งผู้ร่างส่วนหนึ่ง เป็นสมาชิกของคณะราษฎร และได้กำหนดให้โครงสร้างของรัฐสภาเป็นแบบสภาเดี่ยว จึงมีผลทำให้ระยะเวลาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใช้เวลายาวนาน และผลจากการที่สภาประกอบด้วยสมาชิกที่มาจาก การแต่งตั้ง โดยคณะราษฎรทำให้คณะราษฎรมีอิทธิพลต่อการกำหนดประเภทและลักษณะเนื้อหาของกฎหมาย รวมทั้งมีผลทำให้บทบาทในการพิจารณาร่างกฎหมายของสมาชิกรัฐสภาขาดประสิทธิภาพ เพราะสมาชิกมิได้อยู่ในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่าคณะกรรมการซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของรัฐสภา ก็มีส่วนทำให้เนื้อหาของกฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์ของระบอบราชการมากกว่าความต้องการของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากร่างกฎหมายที่สำคัญ ๆ มักได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการวิสามัญซึ่งอย่างน้อยครั้งหนึ่ง เป็นตัวแทนของฝ่ายบริหาร

3. บทบาทของข้าราชการ ก็มีผลต่อกระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภาสืบเนื่องมาจาก คณะราษฎรซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่ยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็เป็นกลุ่มการเมืองที่ประกอบด้วยข้าราชการทหารและพลเรือน จึงนับได้ว่าบทบาทของข้าราชการปรากฏขึ้นพร้อมๆ กับการเริ่มต้นของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลังจากนั้นคณะราษฎรก็ยังคงใช้ระบอบราชการเป็นกลไกและเครื่องมือในการสถาปนากการปกครองแบบใหม่ รวมทั้ง การใช้เป็นฐานอำนาจเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเมือง โดยการผูกขาดอำนาจในรูปแบบต่าง ๆ และพยายามกีดกันกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ให้พ้นไปจากเวทีการเมือง

จากการศึกษาภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงเวลาดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า มีรัฐสภาทั้งหมด 5 ชุด ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 จำนวน 782 คน เป็นสมาชิกที่เป็นข้าราชการ จำนวน 546 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 69.7 โดยสมาชิกประเภทที่ 2 จะมีอัตราส่วนของข้าราชการมากกว่าสมาชิกประเภทที่ 1 และบางครั้งสมาชิกประเภทที่ 2 ก็ได้รับการแต่งตั้ง

จากข้าราชการทั้งหมด รัฐสภาในระหว่าง พ.ศ. 2475-2489 จึงเป็นรัฐสภาของข้าราชการอย่างแท้จริง

ในส่วนของคณะรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีกจำนวนหนึ่งนั้น ยังพบว่า ตลอดระยะเวลา 14 ปี ของการปกครองภายใต้รัฐบาลที่มีสมาชิกมาจากคณะราษฎรมีรัฐบาลทั้งหมด 16 ชุด มีนายกรัฐมนตรี จำนวน 8 คน ในจำนวนนี้เป็นคนของคณะราษฎรถึง 7 คน มีเพียง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชเท่านั้น ที่มีได้เป็นสมาชิกของคณะราษฎร ส่วนรัฐบาลที่ประกอบด้วยรัฐมนตรีที่มาจากข้าราชการมีทั้งหมด 9 ชุด และรัฐบาลที่เหลืออีก 7 ชุด เป็นรัฐบาลผสมที่ประกอบด้วยรัฐมนตรีที่มาจากข้าราชการและพลเรือน โดยที่พลเรือนมีอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับข้าราชการ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าข้าราชการได้เข้ามามีบทบาทในรูปของการเป็นคณะรัฐมนตรีและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้สามารถควบคุมกระบวนการนิติบัญญัติของรัฐสภาได้ทั้งในด้านการเสนอและการพิจารณาร่างกฎหมาย

4. บทบาทของผู้นำที่มีอิทธิพลมากที่สุดในระหว่าง พ.ศ. 2475-2489 ได้แก่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม รองลงมาคือ นายปรีดี พนมยงค์ โดยผู้นำทั้งสองคนเป็นแกนนำคนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 แต่มีแนวความคิดทางการเมืองแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีแนวความคิดเป็นแบบเผด็จการหรืออำนาจนิยม นโยบายทางการเมืองจึงเป็นไปในทางชาตินิยม และมีความพยายามในการสร้างฐานอำนาจของตนโดยอาศัยการสนับสนุนการกองทัพ ในขณะที่พยามยขจัดบุคคลที่เขาคิดว่าเป็นศัตรูทางการเมือง ในทางสังคมก็พยามยที่จะเข้ามากำหนดวิถีชีวิตของคนไทยในด้านต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นมหาอำนาจ บทบาทของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงมีอิทธิพลอยู่ในทุกหนทุกแห่งในระบบราชการ องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ได้แก่ คณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ การวางนโยบาย ตลอดจนกระบวนการตรากฎหมาย

ส่วนนายปรีดี พนมยงค์ มีแนวความคิดแบบเสรีนิยมจึงมีส่วนผลักดันให้ระบอบการปกครองระหว่าง พ.ศ. 2488-2489 ซึ่งเป็นช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม หมดอำนาจแล้ว ให้มีความเป็นประชาธิปไตยสูงขึ้น และมีส่วนในการร่างกฎหมายเป็นอย่าง

มาก นายปรีดี พนมยงค์จึงมีอิทธิพลต่อการชี้้นำให้เกิดกฎหมายในลักษณะและเนื้อหาตามที่ตนต้องการได้ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้อำนาจผู้นำในการเสนอร่างกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน และให้สิทธิในการยับยั้งร่างกฎหมาย ดังนั้นร่างกฎหมายใดที่ผู้นำไม่เห็นด้วยจึงไม่อาจเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติ และประกาศใช้เป็นกฎหมายได้

5. สำหรับกลุ่มผลประโยชน์ มีอิทธิพลต่อกระบวนการนิติบัญญัติของไทยในช่วงดังกล่าวบ้างแต่อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ เพราะยังไม่มี การรวมตัวกันอย่างเป็นทางการมากนัก กลุ่มผลประโยชน์ในช่วงนี้เกิดจากการที่สมาชิกของคณะราษฎร ให้ความร่วมมือในการประกอบธุรกิจกับพ่อค้าชาวจีนเป็นจำนวนมาก รายทั้งนี้เพราะคณะราษฎรมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการที่จะใช้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทางเศรษฐกิจมา เพื่อการขยายและธำรงไว้ซึ่งฐานอำนาจทางการเมือง ในขณะที่พ่อค้าชาวจีนต้องการการพึ่งพิงหรืออาศัยผู้ปกครองที่มีอำนาจมา เป็นผู้อุปถัมภ์ในธุรกิจการค้าของตนเมื่อคณะราษฎรเป็นกลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลสูงสุดในขณะนั้น พ่อค้าจึงมักจะเชิญสมาชิกคณะราษฎรมาเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการบริษัทของตน และผู้มีอำนาจทางการเมืองก็ยังสามารถแต่งตั้งพ่อค้าธุรกิจเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 จำนวน 4 คนในรัฐสภาชุดที่ 2-5 จึงเป็นเหตุให้มีตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้เข้าไปมีบทบาทในกระบวนการนิติบัญญัติ แต่จากการที่คณะราษฎรมีนโยบายกีดกันกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ไม่ให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง จึงส่งผลให้ไม่เกิดกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ อีกเลยนอกจากกลุ่มพ่อค้าที่เข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการนิติบัญญัติของไทยในช่วงดังกล่าว

การศึกษาในเรื่องนี้ ชี้ให้เห็นว่า คณะราษฎรเข้ามามีบทบาทครอบงำองค์กรทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่กลุ่มของตนได้สถาปนาขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา และมีอิทธิพลต่อฝ่ายบริหารและกระบวนการนิติบัญญัติเป็นเหตุให้การปกครองมิได้เป็นไปตามหลักรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) การเข้ามามีอิทธิพลของของคณะราษฎรโดยอาศัยวิธีการควบคุมองค์กรทางการเมืองโดยรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติของกฎหมาย ทำให้องค์กรทางการเมืองอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอ่อนแอ ประชาชนขาดความสำนึกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นผลให้พัฒนาการทางการเมืองของไทยรวมทั้งกระบวนการนิติบัญญัติไม่ดำเนินไปตามกระบวนการที่ควรจะเป็น

การศึกษาบทบาทของคณะราษฎรต่อกระบวนการนิติบัญญัติของไทยนี้ แม้ว่าจะเป็นการศึกษาเรื่องที่เกิดขึ้นมาในอดีต แต่ผลการศึกษา ก็ทำให้ทราบถึงปัญหาบทบาทของรัฐสภาที่ขาดความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ เนื่องจากถูกครอบงำโดยฝ่ายบริหารซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ก็อาจจะย้อนกลับมาเกิดได้อีกทุกเมื่อ การรู้ถึงปัญหาในอดีตย่อมสามารถที่จะนำมาเป็นบทเรียนสำหรับการปรับปรุงบทบาทของรัฐสภาไทยในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพสูงสุดตามระบอบประชาธิปไตยได้